

Picasso i Miró: el sud

Horta de Sant Joan acollirà, a partir de dissabte, una exposició documental dels dos mestres

Aquest dissabte, al convent de Sant Salvador, a Horta de Sant Joan –al peu de la picassiana muntanya de Santa Bàrbara (massa sants en dues línies)–, s’inaugura una exposició fotogràfica i documental dedicada a dos genis (que no són altres que els esmentats al títol) i a dos pobles (que no són altres, respectivament, que el ja referit d’Horta de Sant Joan, a l’extrem sud de la Terra Alta, i Mont-roig del Camp, allà al Baix Camp, sota els estreps de Colldejou i Llaberia, davant la mar).

Tot aquest sofregit artístic i cultural, amb evidents derivacions de turisme il·lustrat, és cuinat, des dels pobles respectius, pel Centre Picasso i el Centre Miró, unes agrupacions culturals de l’anomenada «societat civil», que dit així sembla que hagin de ser centenars de persones, però que, en realitat, en són només unes quantes –deu o dotze a tot estirar– que valen tant com aquells hipotètics centenars. D’aquesta manera, els meus amics d’Horta (Gaston, Ferràs, Carbó, Vallès i Navarro) i els de Mont-roig (sobretot Josep-Miquel Martí Rom i Miquel Anguera) han aconseguit un fructífer *jumelage* entre aquests dos pobles del nostre sud més immediat que van veure com a principi del segle XX dos futurs grans homes i artistes van trobar-hi l’alfabet essencial de la seva futura evolució.

Des que els anys seixanta algun poeta sud-americà –diria que l’uruguaià Mario Benedetti– va dir allò d’«*el sur también existe*», tot això del sud, amb el seu imaginari geogràfic, humà i cultural, tan diferent de l’assenyat, ordenat i calvinista del nord, ha excitat tota mena de viatgers, filòsofs i saltamarges possibles. Dos d’aquests darrers, i ben il·lustres per la capacitat de transgredir-los tot respectant-ne l’essència material, van ser, en efecte, Picasso i Miró. I molt abans que el «sud» es posés de moda.

Està ben documentada la història picassiana a Horta, el 1898 i el 1909, en companyia del seu inseparable Manuel Pallarès, fill d’aquest poble, com ho està el pas mironià, a partir del 1911, pels marges de Mont-roig, aquests marges i barraques de

El convent va acollir una exposició de Fontcoberta d’homenatge a Picasso l’any passat. / J.F.

pedra seca, aquells horts, garrofers i oliveres que embogien la mirada del jove Joan i que tan bé ha descrit l’esmentat Martí Rom al catàleg *Miró, Miró, Mont-roig*, editat per l’Ajuntament, la Generalitat i la Diputació de Tarragona.

Les imatges que destil·len el que aquells dos homes van fer en els paisatges respectius –així com els textos que susciten per part d’aquells que s’han sentit colpits– ens parlen de l’antiga i rara fidelitat a les coses i fets propis de l’essència humana (tan lligada llavors als cicles de la Terra), una essència plasmada en una existència senzilla, però profunda; complexa, però no complicada; vella, però no antiquada; bella, però no decorativa; útil, però no abusiva i, en fi, plena d’humor i d’ironia, és a dir, sense mal gust i sense vulgaritat.

Quan hom sap –i pensa– el que va suposar Horta per a Picasso i Mont-roig per a Miró, no ha de ser difícil comprendre que el primer afirmés: «Tot el que sé ho he après a Horta», i que el segon, per exemple, acabés el seu cèlebre quadre *La masia* (1921) a París, pintat descalç sobre terra i herbes del seu poble. Era la reconexió mil·lenària sobre unes realitats materials, humils i fortes a la vegada, ennoblides per una acció artística que les sublimava, en

un moment en què la civilització ja agafava totes les característiques de la modernitat industrial accelerada.

Més primàriament encara –des de la «desemparada bellesa d’aquell paisatge», com evocava líricament Joan Perucho–, Picasso, també als seus divuit anys, descobria la ruda nuesa, la vibració còsmica i el contorn de les formes més abruptes a la gran serralada dels Ports, allà entre coves, avencs, camins de mal fargar i salts i tolls d’aigua on va estar a punt de perdre la vida, si Pallarès no li hagués atansat els dos braços.

Es pot dir que Miró, en un paisatge més humanitzat –atent inicialment al microcosmos (la formiga, l’herbata, la pedra, el pagès i el bestiar de corral)– i Picasso, en un paisatge obert de muntanya inhòspita, desemparat sota l’enorme coberta celestial, van acabar experimentant la permanència i el flux de les coses i les espècies, del temps i el clima, de la vida, en definitiva. Això és el que tornarem a sentir, ara a Horta, al peu de Santa Bàrbara, i a partir del 18 d’agost a Mont-roig, tristament famós, aquests dies, per l’incendi (un de més) que va afectar aquest paisatge que hauria d’haver estat declarat patrimoni de la humanitat.